

S „Gundulićem“ oko svijeta

Boro Kamić

Otkako nebom urlaju mlaznjaci, a motori džinovskom snagom tjeraju brodove, svijet je postao malen, a romantike putovanja kao da nema. Daljine su nešto sasvim relativno, a kugla zemaljska obična lopta oko koje se utrkuju s vremenom i zvukom sva moguća saobraćajna dostignuća suvremenog života.

Negdje pred pet mjeseci na put oko svijeta krenuo je i »Gundulić« lijepi tramper »Atlantske plovidbe« bez da je zbog toga na sebe svratio ikakvu posebnu pažnju.

Na rivi su svi koji se u suvremenom svijetu okupljaju prilikom nečijeg odlaska djelovali i ovog puta sasvim službeno. Kao da su jedva čekali da brod već jednom krene. Oko svijeta, ... svejedno gdje, samo da kiša ne moći prozeblo tijelo. Rodbina je svoje poljubila onim poljubcem kakovi su predviđeni za rastanke na javnim mjestima, prijatelji su im mahali rukom na pozdrav, — otpušteni su konopci i brod se polako odlijeplivao od teške ustajale vode u Gruškoj luci. Na kraju zapovjedničkog mosta stajao je »barba« i kao da se radi o najobičnijem putu, miran i sabran izdavao je naredbe.

Kiša koja je cijelog dana prokapala, sada je pljuštala. Siva koprena kiše i novembarskog dana koji se gasio, ubrzo je zastrla brod koji je krenuo oko svijeta na daleki put. Njegovo mjesto uz rivu zauzeo je drugi brod. I sve se ponovno složilo u utrku kolotečinu lučke ustajalosti i svakodnevnog života u kome čovjek nema kad da se unatrag osvrće. Jedino što kod ispraćaja još trenutak-dva u mislima živi brod i ona pomalo stereotipna idila: galebovi u krivuljama obrašavaju oko njega i ispraćuju ga kriještanjem, a zatim i njih nestane. I prostre se pučinski nedogled spojen u tankoj crti horizonta: sve je tiho, osim buke brodskog motora koji ritmičkim taktom tjera brod po plavetnilu mora: nad misterioznošću njegovih dubina, zanosnošću njegovih daljina i opasnosti što ih u sebi krije. A u tome i jest još jedina ljepota plovidbe morem, — zato dva putovanja morem, makar i u istom pravcu, nikad ne mogu biti jednaka ni dosadna. A kad taj put vodi oko svijeta, svega toga ima na pretek.

Kružnica puta dugog pola godine i dalekog na hiljade milja zatvorena je tu u susjednoj zemlji, u Civitavekiji. I dok »Gundulić« ponovno plovi za Ameriku, riječi prijateljeva pisma dočaravaju i uskiptjeli Biskaj, žegu Ekvatora i zemlje izlazećeg sunca, o kojima su - priznajem - i moje predodžbe više poetske nego stvarne. A ipak, na traci vizuelnog dočaravanja kao da se reda sav taj svijet kakav još i danas živi u slikama na starim vazama, pejzažima i bambusovim kućama u sjeni vulkanskog dima i u pjesmama starim kao vječnost, svježim kao rosa i kratkim kao sreća.

Prijatelju dragi, piše radiotelegrafista Tonko,* i nabraja mnoge detalje sa ovog dugog puta pune neposredne doživljenosti riječima toplim i lijepim da bi šteta bilo kad bi pismo doživjelo sudbinu »pročitaj pa baci«.

. . . »More je bilo lijepo, a dani vedri, puni modrine i daljina.

Približavamo se Casablanci. Zeleni reb obale spaja se u daljini s purpurnim bojama afričkog neba.

Blokovi kuća nanizanih uz obalu postaju sve veći i veći dok ne izraste velik grad i poznata luka kojoj kao da je kao i svim ostalim suđeno da živi vječno.

Dan i po proveli smo »na radi«.

U luci su zatim brzo izvršene sve uobičajene formalnosti. Casablanca nije drugačija od drugih velikih luka: automobili najnovijih modela i pješaci, neonska svijetla, blješteće reklame i siromasi, hiljade ljudi u prolazu i djeca na ulici.

I »radnji«. Svi su puni trgovačkog duha. Ako i deset puta odbijete on se ne će ustručavati da Vam svoju robu ponudi i jedanaesti put.

Poslije četiri dana s teretom fosfata otputovali smo za Rotterdam. Ubrzo smo za sobom ostavili Gibraltar, — vrata starog svijeta. A onda nas je Biskaj neprijateljski dočekao: magla, snijeg, olovno nebo i valovi koji se propinju, utrkuju, zalijeću na brod i zapljuskuju ga snažnim mlazevima.

Brzina je smanjena na svega par milja, a tužno tuljenje brodske sirene opominjalo je brodove na naše prisustvo.

Noć . . . zvijezdama ni traga. Samo jednoličan šum udaranja valova o brodske strane ispunjava beskonačnu samotinju noći.

Osam dugih dana prošlo je pod udarcima valova i karakterističnom slikom u takvim prilikama: brod u kursu, a svaki čovjek na svome mjestu, — »barba« na pontu, strojar kod stroja, telegrafista s rukom na tasteru . . .

S olakšanjem smo dočekali Rotterdam.

Plovimo polako između modernih tankera, brzih putničkih orijaša i crnih starudija što su se našli na okupu u ovoj velikoj luci sjevera, i pristajemo uz gat. Ogromno prostranstvo luke sa mnoštvom brodova svih tipova, veličina i brzina, kao na nekoj džinovskoj izložbi. Ali, i naš brod je lijep. To svi glasno govore ne štedeći hvala.

Deset dana u Rotterdamu brzo su prošli. Put nas je vodio dalje u Norfolk po teret ugljena za — Japan.

Iako je bio kasni novembar, Ocean je bio prilično tih. Pred nekoliko dana bijesnilo je na njemu nevrijeme, a sad se vjeter postepeno smirivao, oblaci su se tanjili i postajali nekako blijedi. Kao da su u tom mahnitaju izgubili snagu pa se sada umorni povlače.

Teret ugljena u Norfolku brzo je ukrcao i »Gundulić« ponovno brazda more u pravcu Panamskog kanala . . .

Evo nas u Panami.

Kako opisati svu ljepotu obale i pejzaža i sve ono što je ljudska ruka ovdje izgradila? Osam sati plovili smo 81 kilometar dugim kanalom, od grada Cristobala do ulaska u Ocean, — prošli kroz tri jezera u kojima ustave visoke 9 metara zadržavaju vodu, vuklo nas je osam lokomotiva, po četiri sa svake strane, prešli smo rijeku Charges, pa Rio Grande i usjek Culebru, u kome je najuže mjesto široko samih 90 metara, da se kroz dalje tri ustave spustimo na razinu Pacifika i zaplovimo njime u susret Japanu.

Pred ovakovom čarobnom ljepotom prirode i grandioznošću ljudskog poduhvata sve stvari ovdje imaju neki poseban smisao. Kako Hansen reče, — »nigdje traga samilosti s malim patnjama ljudskog roda.«

. . . Trideset i pet dana prošlo je dok se u izmaglici jutra nije ukazala japanska obala.

Daleki Istok . . . Zemlja izlazećeg sunca.

Koliko je misterioznog sadržano u te dvije riječi za onog koji prvi put putuje u taj daleki predio zemljine kugle? U sjećanje navru svi detalji iz školskih klupa dok se geografija učila za ocjenu i sve ono što je kasnije o toj zemlji pročitano. Pa čovjek zažali što se njegovo saznanje o njoj kreće samo oko fantastičnih oblika njihovih hramova, gejšama, rikšama, »Madam Beterflaj« i ljudima na čijim usnama vječno titra zagonetni smješak.

Stigli smo u Yawatu, Tobattu i zatim u Moji, gdje je istovaren teret . . .

Pedeset kilometara odatle je Hirošima i mnogi članovi posade pošli su da posjete to poprište jedne propasti koje i poslije decenija i po ostaje kao opomena, svjedočanstvo i strah . . .

Hirošima je suvremen grad, pun novih ulica, modernih zgrada, nadležstava, škola i parkova. Sve novo, sve vrvi od života, od rada i dječjeg veselja kao da atomske bombe nikad nije bilo.

Na to samo podsjeća muzej.

I »park sjećanja« s jednim starim raspucanim dvorcem kao spomenik žrtvama atomske bombe da više nikad ne bude sličnih . . .

Japan ne iznenađuje posjetioca samo svojom ljepotom nego i susretljivošću kojom okružuje došljaka. Nigdje neljubaznosti, povišenog tona ili vike. Sve je tu samo za to da gosta pozdravi, i poželi da se ugodno osjeti: na ulici, u autobusu, u radnji ili kavani gdje se ne daju napojnice jer, nju nitko ovdje ne bi uzeo, a jako bi uvrijedila čovjeka koji vas je poslužio. Krasna je to zemlja, divni su njeni ljudi: jedva primjetni smiješak titra na njihovim tankim usnama, koje ni za što na svijetu ne bi otvorili da glasno izraze svoje mišljenje o drugome...

»Gundulić« je upravo svoj pramac prema Australiji. Pučinom su se valjali veliki valovi, a mrki oblaci iznad broda nijesu obećavali ništa dobro. Padao je snijeg, stiskala je zima.

Kako je samo sladak i gorak taj mornarski kruh!

Jer već poslije dva dana plovidbe susreli smo se sa neizdržljivom vrućinom... Sunce sije visoko nad glavama, more je sasvim mirno, na palubi je neizdrživo, a u stroju je pravi pakao. Prava tropska vrućina u kojoj ni ventilatori mnogo ne pomažu.

Plovimo pored mnogih otočića što se zelene i kao da s nama plove, prošli smo i Ekvator bez uobičajene svečanosti: svi na brodu su stari pomorci i kanta s vodom nije okupala ničiju glavu... Sve dalje i dalje na jug, u susret Sidneju.

Prolaze dani puni vrućine i nezaboravnih slika zalaska sunca: to je san oslikan u najljepšim bojama...

Poslije 15 dana plovidbe stigli smo u Sidnej.

Jugoslavenski brod je rijetkost u australskim vodama i dolazak »Gundulića« izazvao je veliki interes. Konzul s osobljem konzulata, mnogi naši iseljenici, poslovni ljudi ove velike metropole najmlađeg kontinenta i mnogi drugi posjetili su brod. A mi smo slušali laskava priznanja obuzeti osjećajem ponosa što smo kao dijelci naše domovine i na ovom dalekom kontinentu okruženi tolikom pažnjom.

A odatle opet - na put.

Tišina Tihog oceana bila je ugodna, putovanje lijepo, a brod kao da nije žalio snagu ni onda kada se plovilo pučinom, ni onda kada je promicao uz kraj. Smjenjivala se hladnoća sa žegom: pet puta za vrijeme ovog dugog puta oko svijeta prelazilo se iz hladnog u topli pojas. Snijeg, magla i zima, a nedugo zatim zrak pun vlage, dosadne, ljepljive vlage i sunca koje pali nesnosnom žegom.

Aden...

Suez...

Plovimo u konvoju polako... Teče obala i zeleni drvo-redi. Daleko iza ostao je Port Said čije su kuće postajale sve manje i manje dok ga sasvim nije nestalo u daljini.

I na kraju — Cavitavekija...

Put oko svijeta je završen, teret je iskrcan. I opet na put: za Sjedinjene Američke Države po teret pšenice za domovinu.

A taj dolazak u domovinu željno se čeka: odlazak na more za pomorca je veselje, ali i radost povratka kao zaraza obuzme cijeli brod: jer, takovi su pomorci: već kroz par dana plovidbe počnu prepričavanja, sijećanje i uzdasi za domovinom i kućom. I svi ti naoko grubji i bezosjećajni ljudi, kakovi se čine ponekad pomorci, omekšaju u ovim daljinama i postaju kao i svi drugi, sasvim obični, sa svim ljudskim vrlinama i slabostima.

Završetak pisma nije teško pogoditi: pozdrav i — doviđenja.

Presavijen na četvoro odložen je kao drago štivo i svjedok jednog dugog puta što ga je prevalio prvi put jedan dubrovački brod i koji je u ljudima kalio odlučnost, potencirao osjećajnost i bogato iskustvo. A kažu da čovjek i jest samo ono što predstavlja zbirka njegovog životnog iskustva. A nigdje se ono ne stiče tako brzo kao na dugim putovanjima morem: nad misterioznošću njegovih dubina, zanosnošću njegovih daljina i opasnostima što ih u sebi krije...

I zato pomorci hvale kopno, a drže se — broda. Jer, »nigdje nije tako lijepo da je skoro nepodnošljivo,« kao što je to na moru.

M/b »Gundulić« nakon uspješnog putovanja Pacifikom ulazi u najveću luku Australije — Sidnej